

Valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman parlamentaarinen ohjausryhmä

Kuntaliiton ja Kuntaliiton kaupunkipoliittisen työryhmän kannanotto:

Liikenne12- suunnitelmassa esitetty yhteisrahoitusmalli tulee korjata

MAL-kaupunkiseudut ja muut isot kaupunkiseudut ovat toivoneet pitkäaikaisesti kestäviä periaatteita valtion osallistumiseen kaupunkiseutujen kestäväan kaupunkikehityksen investointeihin. Liikenne12-luonnoksessa esitetty yhteisrahoitusmalli koskisi kaikkia kaupunkiseutuja ja osittain myös kaikkia kuntia. Malli sisältää lukuisia ongelmia ja riskejä, eikä ole kuntien kannalta hyväksyttävissä. Kaupungit toivovat asiassa suoraa keskusteluyhteyttä valtion kanssa.

- Esitetty yhteisrahoitusmalli muuttaisi valtion ja kuntien kustannusvastuita. Se tekisi yleisen linjan lain tarkoittamasta ns. erityisestä syystä, jonka pohjalta kunta voi halutessaan osallistua valtion hankkeen kustannuksiin.
- Valtion politiikka on ristiriitaista. Samaan aikaan kun valtio havittelee lisääntyvää kuntien rahoitusta valtion liikenneinfraan, uhkaa sote-uudistus heikentää kaupunkien rahoitusasemaa ja investointikykyä.
- Yhteisrahoitusmalli lisäisi kuntien ja kaupunkiseutujen välistä eriarvoisuutta, kun valtion hankkeen ajurina olisi kuntien kyky maksaa.
- Lähtökohtana tulee olla, että valtio vastaa valtion väylistä ja niiden kustannuksista ja kunnat katuverkosta. Yhteisrahoitusmallin tulisi koskea ainoastaan isoja hankekokonaisuuksia, jotka eivät sisälly käytössä oleviin hyväksytyihin kustannusjakosuosituksiin.
- Esitetty yhteisrahoitusmalli ja mm. siinä esitetty periaatetta, jonka mukaan valtion kustannusosuus olisi maksimissaan 50 % valtion verkolla toteutettavissa kaupunkiseudun liikennejärjestelmää parantavissa tie-, raide- ja muissa mahdollisissa hankkeissa, on kohtuuton.

- Valtion hankkeet aiheuttavat kunnille kustannuksia esimerkiksi katuverkon, kunnallistekniikan, joukkoliikenteen sekä muiden investointiin välittömästi liittyvien kustannusten myötä. Tätä rasiusta ei tule kaavilla tavalla enää lisätä.

Ns. erityiseen hyötyyn perustuva osallistuminen valtion tien- tai radanpidon kustannuksiin kirjattiin vuonna 2016 maantielakiin (10 §) ja ratalakiin (7 §). Lakimuutoksen perusteluissa sanotaan mm., että tarkoituksena on mahdollistaa vaihtoehtoisten rahoitusmallien käyttäminen erityisesti suurissa liikennejärjestelmän kehityshankkeissa. Edelleen todetaan, että tarkoitus ei ole muuttaa nykyistä käytäntöä, että valtio ja kunnat sopivat hankkeiden rakentamisen kustannusten jaosta joustavasti ja vapaaehtoisuuden pohjalta. Tätä periaatetta ei myöskään hyötyjä maksaa -periaatteen varjolla saa heikentää.

Kunnat tarvitsevat saamansa maankäyttömaksut ja ns. kaavoitushyödyn kunnallistekniikan toteutukseen. Jos näitä tuloja hyödynnettäisiin yhteisrahoitusmallissa, kunnat tarvitsisivat lisärahoitusta niiden omaan infraan. Tällöin kunnille vaihtoehdoksi jäisi lisäveroitus, lainoitus tai yksityisten toimijoiden kustannusrasituksen lisääminen sopimuksissa, mikä vaarantaisi monen välttämättömän investoinnin toteutumisen. On myös huomioitava, etteivät kunnat ole edunsaajia valtion keräämissä liikenteen erityisveroissa.

Sopimuksellinen yhteistyö

Liikenne12-valmistelussa on tuotu esille, että yhteisrahoitusmallin lähtökohdaksi on kesän 2020 MAL-neuvottelujen tulos. Kaupunkiseudut eivät pidä tätä hyväksyttävä lähtökohta valtakunnalliselle kustannusjakomallille, sillä se laajentaisi neuvottelutuloksen kaikille kaupunkiseuduille. Myöskään MAL-kaupunkiseutujen näkökulmasta malli ei ole sellaisenaan sovelias lähtökohta seuraavaksi neuvoteltavien sopimusten kustannusjaoille.

MAL-seutujen osalta kustannusjaot valtion hankkeiden ja kuntien hankkeiden osalta tulisi määritellä prosenttiosuuksina valtion ja kaupunkiseutujen yhteisessä jatkotyössä. Valtion väyläinvestointien kustannusten siirtämistä kategorisesti kuntien vastuulle ei voida lähtökohtaisesti hyväksyä. Tämän lisäksi muut kuin MAL-kaupunkiseudut tarvitsevat suoran neuvotteluyhteyden luomista valtion kanssa. Sopimuksellisessa yhteistyössä kustannusvastuut ovat neuvottelujen tulos, ei yksipuolinen päätös.

Kaupunkiseutujen kyky investointeihin turvattava

Kuntatalous on ollut jo ennen koronaepidemiaa heikossa tilanteessa ja myös kaupunkien talouden kestävyys on ollut hälyttävä.

Kasvu on kallista kaupungeille, ja ilman kasvuakin kaupunkien on investoitava elinkeinoelämän kehittämiseen ja yhdyskuntarakenteeseen. Valtio hyötyy kaupunkien investoinneista paremmin toimivina työmarkkinoina ja vero-vaikutuksina, joita rakennushankkeet ja elinkeinoelämän edellytysten parantaminen synnyttävät. Kansantalous hyötyy talouskasvuna. Valtakunnallisesta infrasta, kuten nopeista raideyhteyksistä, ei synny maankäyttö- ja kiinteistökehityshyötyjä ilman, että kaupungit panostavat vahvasti niiden omaan infraan, asumiseen ja palveluihin. Valtion investoinneilla on suuri merkitys alueellisen kehityksen, saavutettavuuden sekä kestävän ja turvallisen liikkumisen ja kuljettamisen kannalta.

Koko Suomen etu on, että kaupungit olisivat elinvoimaisia ja niillä säilyisi kyky investoida niiden omaan infraan ja kaupunkikehittämiseen. Liikenne12-suunnitelmalla tulisi edistää pitkäjänteisesti tavoitteita tukevia vaikuttavia hankkeita.

Kaupungit haluavat antaa tukensa Liikenne12-suunnitelman valmistelulle ja toivovat aidosti vuorovaikutteista yhteistyötä valtion kanssa kaupunkeja koskevien toimenpiteiden ja linjausten valmistelussa.

Kunnat ja Kuntaliitto ottavat tarkemmin kantaa Liikenne12-luonnoksen eri aihepiireihin tulevissa suunnitelmaluonnoksesta antamissaan lausunnoissa.

KUNTALIITTO   KUNTALIITON KAUPUNKIPOLIITTINEN TYÖRYHMÄ

(allekirjoitukset viimeisellä sivulla)

Tiedoksi

kuntaministeri Sirpa Paatero, ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen, valtiovarainministeri Matti Vanhanen, liikenne- ja viestintävaliokunta, valtiovarainvaliokunnan liikennejaosto

Allekirjoittajat

Jukka Mäkelä
Kaupunginjohtaja
Espoo

Jan Vapaavuori
Pormestari
Helsinki

Timo Kenakkala
Kaupunginjohtaja
Hämeenlinna

Kari Karjalainen
Kaupunginjohtaja
Joensuu

Timo Koivisto
Kaupunginjohtaja
Jyväskylä

Jari Tolonen
Kaupunginjohtaja
Kajaani

Stina Mattila
Kaupunginjohtaja
Kokkola

Esa Sirviö
Kaupunginjohtaja
Kotka

Marita Toikka
Kaupunginjohtaja
Kouvola

Jarmo Pirhonen
Kaupunginjohtaja
Kuopio

Pekka Timonen
Kaupunginjohtaja
Lahti

Kimmo Jarva
Kaupunginjohtaja
Lappeenranta

Timo Halonen
Kaupunginjohtaja
Mikkeli

Päivi Laajala
Kaupunginjohtaja
Oulu

Aino-Maija Luukkonen
Kaupunginjohtaja
Pori

Jukka-Pekka Ujula
Kaupunginjohtaja
Porvoo

Ulla-Kirsikka Vainio
Kaupunginjohtaja
Rovaniemi

Tero Nissinen
Kaupunginjohtaja
Salo

Jaakko Kiiskila
Kaupunginjohtaja
Seinäjoki

Lauri Lyly
Pormestari
Tampere

Minna Arve
Kaupunginjohtaja
Turku

Tomas Häyry
Kaupunginjohtaja
Vaasa

Ritva Viljanen
Kaupunginjohtaja
Vantaa

Minna Karhunen
Toimitusjohtaja
Kuntaliitto